

Шульгач Андрей, Мельничук Михаил. Гуманистический потенциал перспективного Национального природного парка «Лесная песня». Исследованы гуманистический потенциал геосистемы среднего междуречья Турии и Стохода. Определены историко-культурная, рекреационно-оздоровительная и эколого-экологическая составляющие как весомые факторы организации на исследуемой территории Национального природного парка. Обоснованы появление его названия и соответствующего бренда. Выделенные и изучены основные составляющие гуманистического потенциала исследуемой геосистемы потенциального природного парка «Лесная песня». Изучены ландшафтное разнообразие и связанная с ним эстетическая ценность видов исследуемой территории с целью планирования эколого-познавательных маршрутов, создание сети экологических троп и других туристско-рекреационных компонентов потенциального природного парка. Проанализирована рекреационная ценность всей территории перспективного национального природного парка. Определены основные направления сохранения общенационального природного и гуманистического наследия.

Ключевые слова: историко-культурное наследие, эстетика ландшафта, геосистема, перспективный Национальный природный парк, урочище Нечимное.

Shulhach Andrij, Melnychuk Michael. Humanistic Potential of Prospective National Park «Lisova Pисnja» (Forest Song). Humanistic potential of geosystems of middle watershed of Turija and Stokhid is studied. Historical and cultural, recreational and health and ecological-environmental components as important factors of the study of the National Park are identified. Appearance of its name and the corresponding brand are studied. The main components of humanistic study of geosystem of potential park «Lisova pisnja» are analyzed. Landscape diversity and associated aesthetic value of landscape of the studied area in order to plan ecological and cognitive routes, creating a network of ecological paths and other tourist and recreational potential components of the natural park are investigated. Recreational value of the entire territory of prospective national park is analyzed. The main areas of national preservation of natural and humanistic heritage are studied.

Key words: historical and cultural heritage, landscape aesthetics, geosystems, perspective national park, Nechymne tract.

Стаття надійшла до редколегії
29.12.2015 р.

УДК 911.3.

Раїса Малярчук

Інвестиційні аспекти розвитку сфери послуг у Рівненській області

У статті проаналізовано інвестиційну діяльність на території Рівненської області, визначено перспективи й тенденції інвестування у сферу послуг та її власну роль у формуванні інвестиційної привабливості регіону. Виявлено основні проблеми й позначено способи їх розв'язання.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, регіон, Рівненська область, інвестиційні вкладення, активізація інвестиційної діяльності, іноземні інвестиції, джерела інвестицій, прями іноземні інвестиції, інвестиційна активність.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах становлення й розвитку української економіки важливе значення має залучення інвестицій до України, перехід до більш якісного управління інвестиційною діяльністю, побудова ефективної регіональної політики, спрямованої на забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості територій. Водночас постає комплекс проблем, пов'язаних із визначенням обсягів і напрямів інвестицій, вибору оптимальних варіантів укладень, активізації інвестиційних процесів та вдосконалення управління ними на регіональному рівні. У зв'язку з потребою залучення фінансових ресурсів і їх обмеженістю актуальною на сьогодні постає проблема оцінки й підвищення інвестиційної привабливості регіонів як характеристики, що дає змогу інвестору сформулювати уявлення про стан об'єкта вкладання коштів, забезпечує надійність майбутніх інвестицій та впевненість в отриманні очікуваних результатів від їх використання.

Інвестиційна привабливість регіону – складна економічна категорія, на основі якої формується: 1) уявлення про здатність того чи іншого регіону залучати та генерувати капітал, який у подальшому сприяє економічному й соціальному розвитку території; 2) очікування потенційного інвестора щодо

здійснення саме на цій території та саме в певній галузі свою діяльність із певним прийнятним ризиком і прибутковістю. І хоча існує багато напрацювань у питанні вивчення інвестиційної привабливості території, її підвищення, інформації за окремими регіонами недостатньо, ще менше матеріалів, які характеризують ситуацію з інвестуванням у найперспективнішу для України сферу – сферу послуг. Тому дослідження в цьому напрямі набуває все більшої актуальності [3]. Тим паче, що рівень інвестиційного співробітництва України в цілому й Рівненської області зокрема залишається вкрай низьким.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Інвестиційну привабливість регіонів та інноваційну політику в контексті сталого економічного зростання розглядали у своїх працях А. Асаул, В. Геєць, О. Крайник, М. Крупка, А. Ландарь, В. Папп. Проблеми формування інноваційної моделі розвитку й удосконалення державної інноваційної політики досліджували провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких – Г. Андрущук, В. Базилевич, Ю. Беленький, М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко та інші. Сферу послуг у контексті інвестиційної привабливості досліджували Н. Турло, С. Мархонос, М. Мальська, Т. Гнатюк, М. Микитюк й ін.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан інвестиційної діяльності в Рівненській області та визначити тенденції, що склалися в розвитку сфери послуг.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Рівненська область – привабливий та перспективний для інвестування регіон України завдяки значному виробничому, ресурсному, науково-технічному та людському потенціалу, удалому географічному розміщенню, розвинутій інфраструктурі та соціально-культурній сфері. Географічне положення Рівненської області поблизу кордонів із двома державами зумовило розвиток мережі автомобільних і залізничних магістралей, природно-ресурсного потенціалу краю [1]. Водночас є доволі «жорсткі» фактори, які деякою мірою зумовлюють низький рівень інвестування в області, зокрема у сферу послуг. Наприклад, сучасний рівень урбанізації в Рівненській області дуже низький – на 01.01.2014 р. частка міського населення становила лише 47,77 %, а в поселеннях із населенням понад 200 тис. жителів проживала лише приблизно п'ята частина населення регіону. Присутність одного великого міста (Рівне) з населенням 250 тис. осіб і відсутність другорядних центрів не сприяє рівномірному розвитку всієї території. По-друге, щільність населення також украй низька – 57,8 осіб на км², низька й щільність автошляхів – на 1000 км² припадає 254,7 км доріг у цілому (із них 30,1 км – міжнародних і 224,6 км – обласних доріг). Утім, Рівненська область належить до тих небагатьох регіонів, де простежено позитивний природний приріст населення (вищий рівень у 2013 р. був лише в Закарпатській області). Отже, пошук джерел забезпечення зайнятості й підвищення добробуту, поліпшення інфраструктури та стану навколишнього природного середовища є нагальним завданням для області, адже покращення якості життя – передумова залучення інвестицій і стримування відтоку людського й фінансового капіталу за межі області та країни. Щодо іноземного інвестування, то сьогоднішня політична ситуація в країні, зміна курсів валют, як і ймовірність уведення додаткових податків і зборів, відштовхує потенційних іноземних інвесторів, адже існує великий ризик недоотримання своїх доходів унаслідок такої нестабільності.

Зовнішньоторговельні операції товарами Рівненська область здійснює з партнерами зі 103 країн світу. Питома вага експортних поставок до країн Європейського Союзу за січень-травень 2013 р. становить 49,1 %, країн СНД – 25 %, країн Азії – 15,0 %. Значні обсяги експортних поставок здійснювалися до Російської Федерації, Польщі, Німеччини, Румунії, Кенії, а імпорту – із Польщі, Німеччини, Російської Федерації, Італії, Білорусі.

За січень-травень 2013 р. обсяги експорту товарів становили 204,9 млн дол. США, а імпорту – відповідно, 89,5 млн дол. Порівняно із січнем-травнем 2013 р. експорт збільшився на 11,7 %, а імпорт зменшився на 83,4 %. У структурі експорту послуг за видами економічної діяльності найбільше переважали послуги транспорту та зв'язку – 62,1 %, послуги в обробній промисловості – 34 %, послуги в операціях із нерухомості – 2,9 %, послуги готелів та ресторанів – 0,6 %, послуги, пов'язані з будівництвом, – 0,4 %. Порівняно з 2012 р., зросли обсяги експорту послуг, пов'язаних із діяльністю у сфері операцій із нерухомістю, на 24,2 %.

В імпорті найбільша питома вага послуг, пов'язаних операціями з нерухомістю (31,1 %) й із транспортом та зв'язком (18 %). Основними партнерами в експорті послуг є Росія, Канада, Швейцарія, Німеччина, Португалія, Італія (рис. 1).

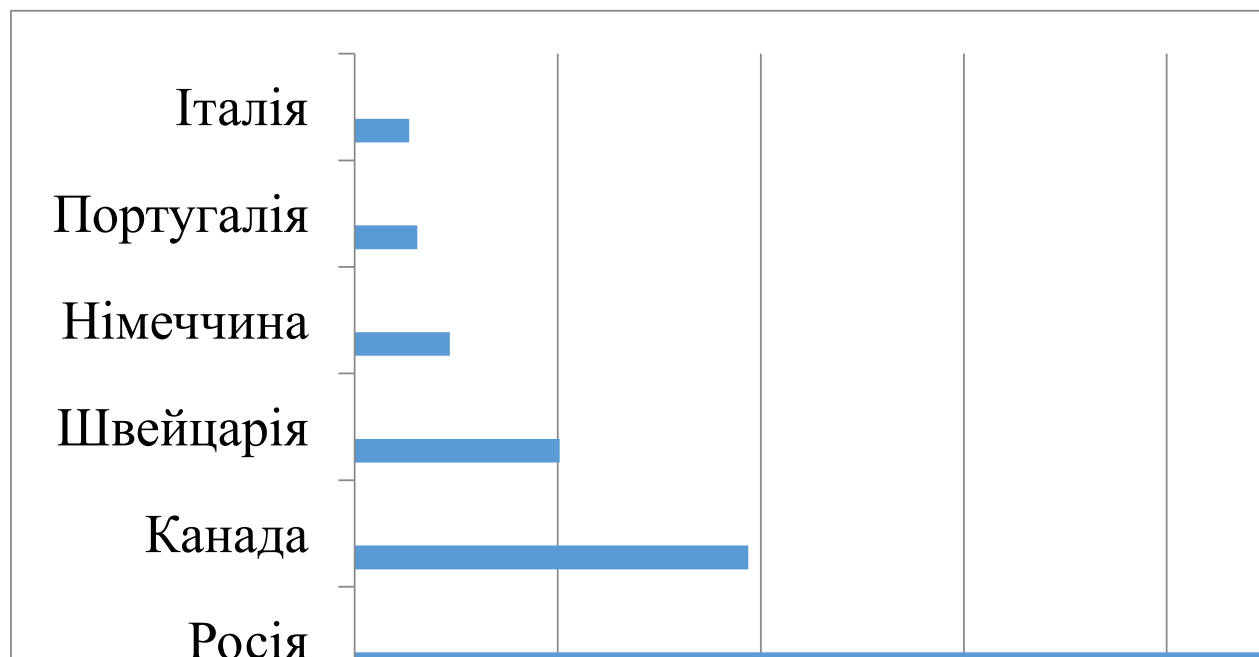

Рис. 1. Основні партнери в експорті послуг

А основними партнерами в імпорті послуг залишаються такі країни, як Італія, Німеччина, Росія, Словаччина, США, Польща [4] (рис.2).

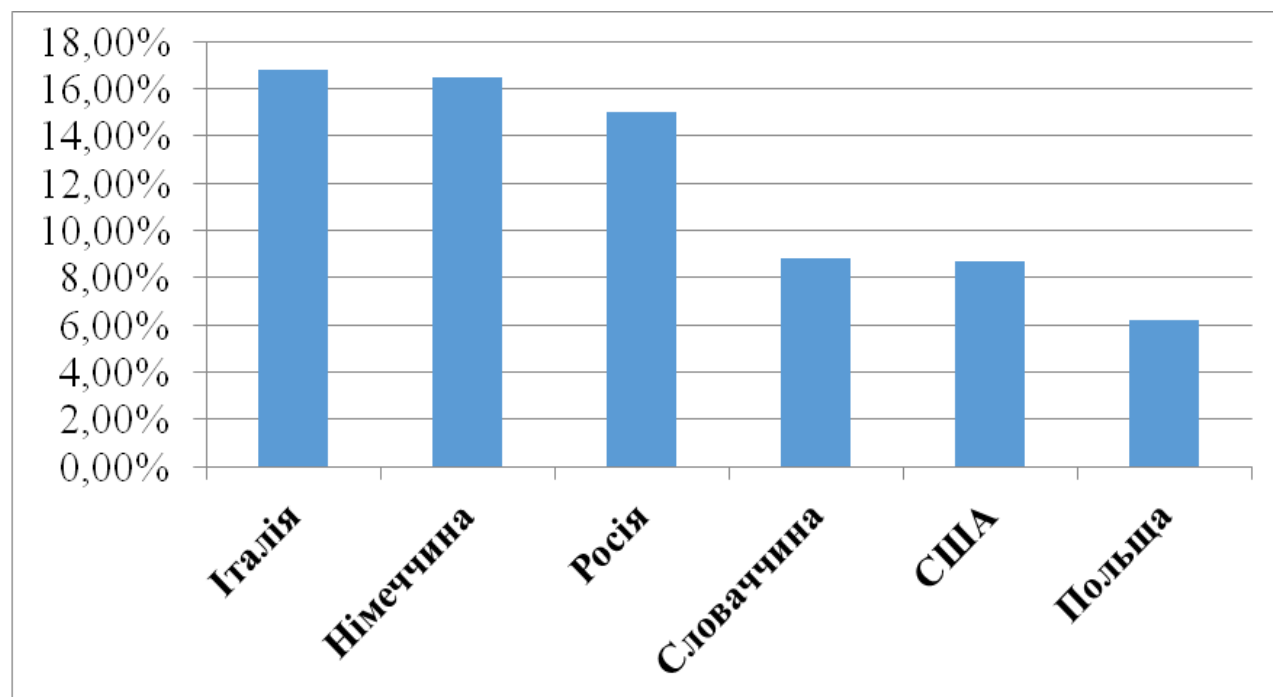

Рис. 2. Основні партнери в імпорті послуг

У 2013 р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 43,3 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерний капітал – ПІІ). Основними формами залучення капіталу є грошові внески, які становлять 22,1 млн дол США, та внески у форми рухомого та нерухомого майна – 21,2 млн дол США. Інвестиції в Рівненську область надійшли з 37 країн світу. До п'ятірки основних країн-інвесторів входять Німеччина, Велика Британія, Кіпр, Нідерланди, Італія та ін. (рис. 3) [6].

Країни з найбільшим обсягом іноземних інвестицій в Рівненську область

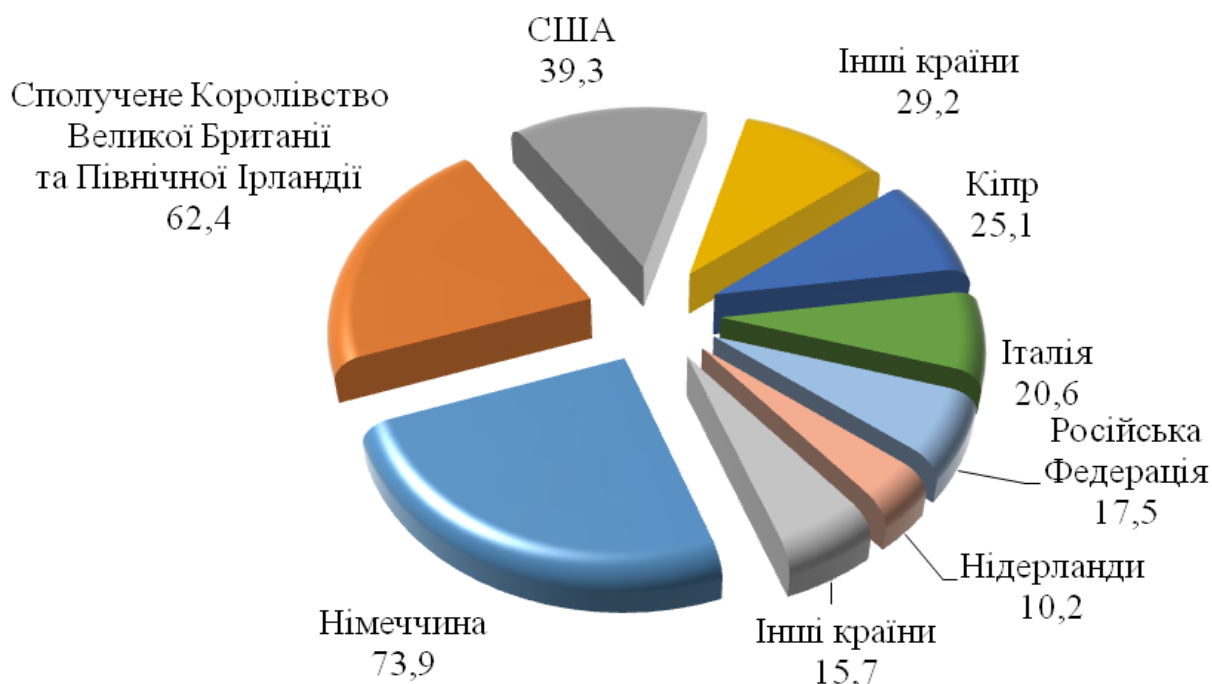

Рис. 3. Країни з найбільшим обсягом іноземних інвестицій у Рівненську область

Але дуже важливим є державне фінансування розвитку сфери послуг. Зокрема, бюджет м. Рівного на 2013 р. нараховував 877636,7 тис. грн. Порівняно з 2012 р., надходження до міської казни зросли – 924 859, 9 тис. грн. Основним джерелом надходжень залишаються податки на доходи фізичних осіб і на землю [7].

Натомість видатки у всіх інших галузях, крім галузі охорони здоров'я, лише зростали. Найбільше витрат – на галузь освіти (33,3 %, або 303 млн грн). На фінансування галузі соціального захисту та її забезпечення спрямовано 27, 5 % бюджетних коштів, або 251 млн грн, із яких 236 млн грн – кошти державного бюджету й 14 млн грн – міського. Третя за витратами – галузь охорони здоров'я, на яку у 2013 р. витрачено 17,6 % бюджетних коштів, або 160 млн грн. Управління охорони здоров'я отримало 44 % від необхідних потреб.

Серед причин, які на сьогодні обмежують розвиток інвестиційної діяльності в різних сферах, у т. ч. у сфері послуг, потрібно назвати низький платоспроможний попит і відповідну незатребуваність багатьох послуг, недоступність кредитів та відсутність сталих форм кредитування, високі ставки за кредитами, несприятливу політичну ситуацію, часті зміни в економічному законодавстві, корупцію, високий податковий тягар і високий конкурентний тиск [7].

За розвитком сфери послуг Рівненська область відстає від інших регіонів України, тому для неї залишається важливою проблемою першочерговий розвиток саме цієї сфери як складової частини економічного зростання (рис. 4). При цьому збалансований розвиток сфери послуг означає такий якісний стан цієї надскладної нерівноважної системи, у якій упродовж тривалого періоду під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників не порушуються раціональні комбінації між її основними елементами: об'єктами (трудові, фінансові, матеріальні, інформаційні та ін. ресурси) і суб'єктами (держава, галузі, підприємства всіх форм власності, приватні підприємці, домашні господарства, населення).

Економічний механізм стійкого розвитку сфери послуг – спосіб організації їх розширеного відтворення за допомогою таких форм, методів та важелів, які гарантують якнайповніше задоволення потреб населення країни у відповідних послугах. Він уключає два органічно взаємозв'язані елементи блоку: механізм ринкової самоорганізації відтворення на всіх рівнях і систему державного регулювання й підтримки стійкого розвитку [2].

Рис. 4. Обсяг реалізованих послуг станом на 2013 р. (за областями)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, задля збільшення інвестиційної привабливості досліджуваного регіону та підвищення його інвестиційного рейтингу доцільним, на нашу думку, буде здійснення заходів за такими напрямками:

- визначення пріоритетних видів послуг з урахуванням потенціалу й умов Рівненської області: основні критерії при цьому – стабільний споживчий попит, володіння послугою експортним потенціалом, неенергомісткість і некапіталомісткість послуг;
- розвиток якісної вищої та професійно-технічної освіти, а також для бізнес-освіти – підвищення кваліфікації й навчання впродовж життя, які відповідатимуть потребам підприємств у якісних трудових ресурсах;
- подолання корупційних практик у державних органах і службах створить умови для вільної конкуренції у сфері бізнесу;
- забезпечення захисту прав власності та спрощення процесу реєстрації й ведення бізнесу;
- розробка стратегії залучення ПІІ в область, яка дасть змогу сформувати чітке бачення ролі ПІІ в економічному розвитку регіону. Для ефективної інвестиційної стратегії регіональній владі потрібно визначити чіткі й зрозумілі цілі щодо наявних та очікуваних прибутків від ПІІ. Для кожного сектору регіональної економіки потрібно визначити потенційні країни й найкращі зарубіжні компанії, які можуть генерувати мобільні проекти та відповідають цілям регіону в окремих секторах і технологіях [2].

Складність організаційних та соціально-економічних проблем розвитку сфери послуг викликає необхідність уключення маркетингу в механізм управління розвитком цієї сфери, який повинен розглядатися як координуючим, так і керуючим органами управління розвитком галузей та комплексів цієї сфери. Уключення маркетингової системи в механізм управління розвитком дасть змогу виконати комплекс складних завдань, пов'язаних із постійним формуванням попиту на нові послуги й стимулюванням їх виробництва та збуту. Завдання маркетингової системи – модифікація керованих факторів зовнішнього середовища для створення сприятливих умов господарської діяльності підприємств сфери послуг [5]. Потрібно акцентувати увагу на тому, що розвиток інтеграційних процесів в Україні, у т.ч. й у сфері послуг, збільшує ту роль і значення, яку відіграє малий бізнес. Розвиток малого бізнесу, масштаби розширення та зростання є індикаторами зрілості ринкових відносин у країні, тому підтримку й стимулювання малого бізнесу у сфері послуг потрібно віднести до пріоритетних напрямів сервісної політики і в Рівненській області. Заходи щодо розвитку сфери послуг в області повинні бути

системними й взаємоузгодженими. На сьогодні сервісна політика реалізується розрізнено та безсистемно. Хоча за останній період, сфера послуг збільшила свої темпи розвитку, але в контексті потреб населення, якості й швидкості надання послуг, вона перебуває на початковому етапі.

Джерела та література

1. Аналіз інвестиційної активності та привабливості українських регіонів: Рівненська область / К. С. Волгіна. – Х. : Ранок, 2010. – 160 с.
2. Кликич Л. М. Эволюция сферы услуг: проблемы методологии и анализ / Л. М. Кликич. – Уфа : БГАУ, 2004. – 172 с.
3. Макаренко М. В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону. – К. : Лібра, 2011. – 165 с.
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Рівненській області [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rv.ukrstat.gov.ua>.
5. Пілюшенко В. Л. Стратегія інноваційного управління сферою послуг на основі маркетингового підходу / В. Л. Пілюшенко, І. О. Араkelова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 4. – С. 133–142.
6. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/zvit_pro_investiciynu_privablivist_regioniv_povna_versiya.pdf.
7. Рівненська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/publication/content/16287.htm>.
8. Статистичний щорічник України за 2013 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Держслужба статистики України, 2014. – 534 с.

Малярчук Раиса. Инвестиционные аспекты развития сферы услуг в Ровенской области. В статье проведен анализ инвестиционной деятельности на территории Ровенской области, определены перспективы и тенденции инвестирования в сферу услуг и ее собственная роль в формировании инвестиционной привлекательности региона. Выявлены основные проблемы и обозначены направления их решения.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, регион, Ровенская область, инвестиционные вложения, активизация инвестиционной деятельности, иностранные инвестиции, источники инвестиций, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная активность.

Malyarchuk Raisa. Investment Aspects of Service Sphere Development in Rivne District. In the article the analysis of investment activity on the territory of Rivne district is made. Prospects and tendencies of investing in service sphere and its own role in forming of investment attractiveness of region are revealed. Basic problems and the directions of their solving are studied.

Key words: investment attractiveness, region, Rivne district, investments, activation of investment activity, foreign investments, sources of investments, direct foreign investments, investment activity.

Стаття надійшла до редколегії
30.12.2015 р.